

Pohlídej brášku!

Můj bratr se narodil devět let po mně a po šesti letech po sestře Dance. Bylo to takové červené nic, měl jen extrémně dlouhá chodidla a dlouhé tenké ruce a prstíky. I tak jsme si ho ihned zamilovaly.

Dostal kočár- košatinu, krásně bílou a hlubokou. Zavinovačky celé léto a podzim byly vždy naškrobené a kočár jich byl plný. Taťka byl na svůj výtvar náležitě pyšný a do té doby se kočáru se mnou ani sestrou ani

nechytl. S Říšou to bylo jiné. Jakmile jsme se dostali dál od domu, převzal řízení kočáru místo nás. Také fotoaparát měl vždy připraven a fotil a fotil.

Mamka bráškově dala jméno Richard, do té doby velmi sporadicky dávané jméno. Jako mladá se dostala ze Slovenska na službu do Krnova. Paní Vinovská měla kadeřnický salon a mamka vykonávala službu v domácnosti. Uklízela, vařila a starala se o děti. Měli dvě. Holčičku a chlapce Richarda. Prý byl sladký, tak náš bráška má jméno po něm. Taťka mu celý život říkal Riško, mamka měla pro něj škálu oslovení od Richarde, Riško, Říšánku, Řišo a podobně. Já mu říkala a říkám Riško, to mi nepřijde moc zdobnělé. Zlobí se, když mu tak říkají i jiní. Podepisuje se a nechá se oslovovat Richard. Má sestra se jmenuje Danica, také nezvyklé jméno a jak k němu přišla, píšu na jiném místě. Mně dali jméno po sestře taťky Emilie, druhé jméno při křtu Miluška. Celý život mi doma a na prvním stupni základní školy říkali Miluška. Jen na druhém stupni se ujala Ema, a to jen proto, že jsme se přestěhovali, a já nastoupila na jinou školu. V první hodině jsme se představovali a Emilie jsme byly dvě. Museli si nás oslovováním rozlišit. Škola byla i pro mé spolužáky zcela nová. Havířov se kvapem rozrůstal a byla potřeba dalších míst ve školních lavicích.

Bratr byl tedy z nás sourozenců nejmladší, musely jsme ho se sestrou hlídat. Vodit jej do a ze školky, vymýšlet pro něj zábavu, když měla mamka odpolední směny. Já to řešila učením kluka lézt na stromy, jízďe na kole, výpravy za poznáním všeho, co se kolem domu dělo.

Vzpomínám na jednu příhodu, kdy mi vždy u ní zabude špatně od žaludku. Mamka se po ranní šichtě zavřela do jídelny, a buď něco šila, opravovala, nebo si lehla na gauč a usnula. My jsme se sestrou byli za domem. Paní Bystroňová nám šila na panenky šatičky. Tak se také zapomnělo, že máme brášku v mateřské školce. Učitelka k nám zatelefonovala a já dostala nářez, že jsem včas pro něj nezašla. Tak to mne naštválo hodně a dodnes cítím křivdu, protože Riška byl můj bráška a synem byl mamky, ne mým.

Bydleli jsme na kraji města v panelovém domě. Ten stavěli bytostaváči zaměstnanci svépomocí jako družstevníci. Dům stál asi 40 metrů od lesa. Za domem rostly ovocné stromy, pozůstatek zahrady starého domu. Starý dům naši otcové stavebníci, využívali jako šatny a později ustoupil budovaným zahrádkám. Já jsem, než chlapi dům dostavěli, cítila potřebu něco zasít a vypěstovat. První můj pěstební počín byla hrstka máku zasetá do nezpracované půdy. Vyrostl velmi rychle a mamka mi řekla, že roste dobře jen z jednoho důvodu. Mák byl zaset do staré jímky pod kadibudkou. Takže, dobré hnojení. Kadibudka tam už nestála, tu chlapi strhli na jaře, aby na nikoho nespádl, protože byla v dezolátním stavu. Další zasetá semena byla zrnka z právě sněžené zelené okurky. Nikdo mi nevěřil, že

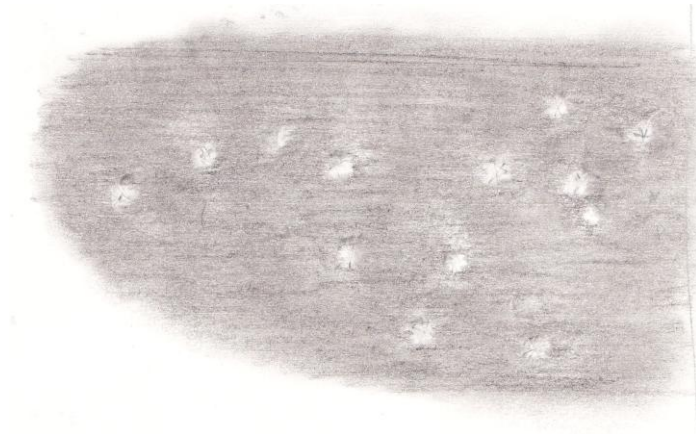
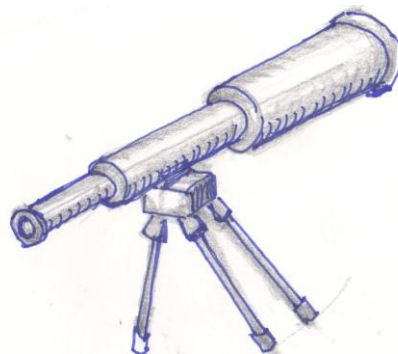
semena byla z čerstvé okurky. A vyrostly taky velmi rychle. Už si nepamatuji, jestli okurky taky rodily, ale tu krásnou zeleň sazeniček si pamatuji.

Když tatka viděl, že se pořád hrabu v hlíně a nehlídám brášku, vyštrachal ve starém domě zrezavělý rýč, který musel trochu vyspravit, protože dřevo bylo seschlé a násada z rýče padala. Zryl mi za domem budoucí zahrádku zvící většího ručníku. Jak jsem byla spokojená. Zasela jsem vše, co jsem doma našla a myslela si, že by to mohlo vyrůst.

Hrách, fazole, čočka, také mi mamka dovolila koupit semena mrkve a petržele. Vyrostlo to, půda ležela několik let ladem a s povděkem mi ukázala, že se klidně do toho můžu pustit. Bude rodit a pomůže mi v mém počínání. Další rok rozloha zahrádky byla zdvojnásobena a se záhonky mi už pomohla i mamka. A za dvacet let byla zahrádka za domem až k lesu a z každého bytu domu někdo zahradničil. Po sametové revoluci si pánové na radnici uvědomili, že lidé z domu si pěstěním plodin a neplacením nájmu z půdy přilepšují. Nastavili taková pravidla a takovou výši nájmu, že lidé raději přestali obhospodařovat zem. Dnes tam roste a bují jen plevel. Obec má problém zajistit i sekání plochy. Ale i tak, po letech neobdělávání půdy tam roste máta a meduňka, trochu jahod stále plodí. Také se tam dere stále k obloze maliní a ostružiní a jeden keř rybízu. To nezničí ani rýč. Říša se pustil do vysazování stromů, ty si sám napěstuje z proutků. Daří se mu a z těch stromů, je tam už pořádný lesík.

Bráška byl jako dítě moc hodný, nevybojný, přemýšlivý. Už jako malý měl více filozofických úvah, než renomovaný filozof sám. Měl rád časopis ABC, stavěl v nich natištěné papírové modely a vyhrával soutěže. Jedna z cen byly lyže a nechce se s nimi rozloučit ani jako 60 letý. Zabírají místo ve sklepě. Později si koupil hvězdářský dalekohled. Pozoroval hvězdy a nás poučoval o vesmíru. Věděl přesně, kdy bude na nočním nebi na co koukat a tahal nás na balkon, nebo až na střechu domu, kde nám vadil ve výhledu pouze strom zasazený před domem. Měli jsme sebou deku, termosku s čajem a odhodlání vydržet až do svítání.

Nikdo jsme to nevydrželi. Kolem půl noci to vzdala sestra spolu s mamkou a půl hodiny po nich i my ostatní. Byla zima, tma a museli jsme mluvit šeptem, abychom nerušili sousedy ze spaní. Ale vzpomínám na to s povděkem. Dokážu na nočním nebi najít ty nejznámější souhvězdí. A to mne naučil můj malý bráška. Říška byl tedy moc přemýšlivý, ale nebyl zdatný. Jako 6letý prodělal svalovou horečku. Po angíně u něj nastal kritický stav a byl převezzen do nemocnice s nedomykavostí srdeční chlopně. Mamce nedávali moc nadějí na jeho uzdravení. V nemocnici si pobyl velmi dlouho a z nemocnice jej převezli rovnou do lázní. Nebyl doma několik měsíců. To mi ho bylo velmi líto! Lázně si ještě několikrát

lázní. Nebyl doma několik měsíců. To mi ho bylo velmi líto! Lázně si ještě několikrát

zopakoval. A z posledního léčení v dětství jsme jej vyzvedli o něco dřív, protože jsem se vdávala. A Riška byl důležitý družba, spolu s Ivankou byli ozdobou našeho svatebního průvodu. Bráška dostal nový oblek a na fotkách se tváří velmi důležitě a zádumčivě. Co se může honit hlavou devítiletého kluka?

Když jsme bydleli první zimu v novém domově, byl mi zadán úkol. „Zajeď do obchodu pro nákup“. Dostala jsem lístek, co vše nakoupit a peníze. Koukla jsem na seznam. Bylo toho dost pro dvanáctiletou holku. Hned jsem dostala nápad. „Půjde se mnou bráška. Vezmu sáně, bráška mi bude tašku s nákupem přidržovat“. „Tak to vezmi sebou i láhve a vrať je v obchodě“. Přitakala mamka.

Cesta ubíhala docela dobře. Já tahala sáně, bráška se pořád na něco vyptával. Byly mu tři a půl. Přidržel tašku s láhvemi. Jela jsem po chodníku a na konci byl přes chodník výkop. Asi tam od mrazu prasklo potrubí. Výkop byl z jedné pětiny plný vody a kanál uprostřed zející jámy byl obezděný cihlami. Z výkopu se valila pára. Lávka z prken přes výkop byla kluzká. Voda vypařující se z výkopu sníh na lávce nahřála a lidé sníh ušlapali. Tahala jsem sáně za sebou, odpovídala na otázky brášky. Najednou jsem necítila žádnou tíhu. To se to jede najednou lehce! Otočím se a bráška nikde. Ani jsem neslyšela kutálející se sklenice. Bráška také nevykřikl. Byl v příkopě. Já jsem z výšky asi dvou metrů skočila za ním. Měl rozbitý ret a čepici svezenu přes jedno oko. Vystrkala jsem ho nahoru a oprášila sníh z oblečení. S blátem z výkopu jsem nesoupeřila. To musí do pračky.

Nebrečel, tak jsem se rozhodla dokončit misi. Dojeli jsme do obchodu, nakoupili a vydali se na cestu zpět. Doma nic neřekl, jen jsem dostala vynadáno, že je Štědrý večer a naše oblečení musí do pračky. Jak to bude vypadat? Na Štědrý den prádlo viset nemá!

Před večeří bráška stále spal. Nikomu to nepřišlo divné. Když byla štedrovečerní večeře na stole, šla mamka pro brášku do ložnice. Tam zjistila, že zvracel ze spánku, bolela ho hlava a nechtěl na nohy, ret měl nateklý do nevidaných rozměrů. Bylo po pohodě u stolu. Místo večeře a rozbalování dárků jsem dostala nářez. Hned brášku oblékla a spolu se mnou jsme jej poponášeli kousek po kousku cesty na pohotovost blíž k lékařům. V zimním oblečení se pronesl velmi rychle, nemohla jsem s dechem. Měla jsem špatné svědomí, proto jsem mlčela. V podvečer už nic nejezdilo a ty čtyři kilometry jsme musely po svých. Jak jsem řekla, mně bylo dvanáct. Telefon jsme tehdy neměli zaveden, bydleli jsme tam tři dny. Nebylo zbylí, musely jsme pěšky. Brášku odvezli do nemocnice na pozorování, měl otřes mozku.

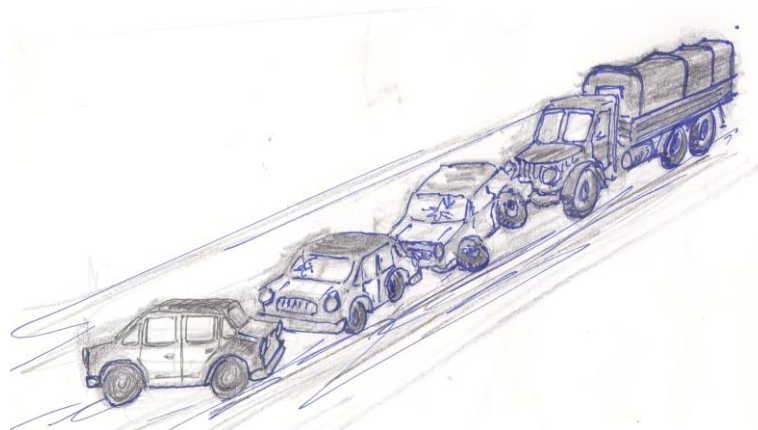
Další úraz jsem mu způsobila také já. Měla jsem ho na starosti, bylo léto. Moc jsem chtěla ten den jezdit na kole. Abych dostala slibu, že budu hlídat, posadila jsem ho na nosník za sebe. Jezdili jsme po naší ulici asi dvě hodiny bez následků. Při jedné otáčce, kdy jsem se opřela do pedálů, se mně jen pevněji chytil kolem pasu, ale nevydal hlásku. Já zabrala ještě snaživěji, ale kolo se nechtělo pořádně rozjet. Potom bráška slabounce hlesl. „Mám tam nožku“. Seskočila jsem z kola a musela s kolem zacouvat zpět, abych uvolnila nožku vpletenou do kola. Na nosníku jsem jej dopravila před dům na schodek. Sundala jsem mu punčošky. Z kotníku na mne hleděla bleděmodrá kost. Kůži měl strženou! No hrůza. A zase nebrečel. Do druhého patra jsem vyběhla schody naráz a z lékárníčky vybrala vše, o čem jsem si myslela, že by mohlo pomoci. Po druhé prohlídce zranění jsem se rozhodla pro zásyp. Na ránu jsem nasypala penicilínový prášek, ten žlutý, a ovázala kotník obinadlem. Udělala jsem to ještě jednou později odpoledne. Mamka měla odpolední, a my jsme už spali, když přišla domů. Dověděla se to až na druhý den. Já dostala nářez. A taky ponaučení, že na takovou ránu penicilínový prášek nepatří. Taky má na kotníku jizvu. Tyto úrazy mně i jemu zůstaly v paměti do dospělosti a snad i proto jsem předvídavá, co se týče možných úrazů dětí. A zabolí mne moje část těla, která by mohla být poraněna, když vidím krkolomný pád každého dítěte, i cizího.

Bráška dostal dalších úrazů a nehod, ale u toho jsem už naštěstí nebyla. V lese si děti uvázaly na strom dlouhé lano ve velké výšce. Houpaly se na něm po tři roky všechny děti z okolí. S Říškou se lano přetrhlo v bodě nejzazšího místa zhupu a samozřejmě při prvním jeho houpání. Letěl mezi stromy a narazil hlavou do stromu, který stál v cestě. Další otřes mozku. Později dostal i žloutenku, nepoznal se sestrou zkaženou konzervu. Vypravili se k přehradě a na jídlo měli pouze vepřovou konzervu a skývu chleba. Také byl se sestrou v nemocnici, když se napili z potoka ve Vysokých Tatrách. Z Terryho chaty vypouštěli odpadní vody do potoka. Kdo by čekal, že tak vysoko v horách nebude voda v potoce k pití?

Můj bráška studoval střední školu elektrotechnickou v Rožnově pod Radhoštěm. Mamka se na třídní schůzky vždy nasoukala do auta rodičů spolužáka brášky. Při sjíždění kopce Pod Pindulí byli na konci pomalé kolony. V tom se z kopce nekontrolovaně řítilo nákladní auto a řidič nestačil na situaci.

Ze zadu nabral kolonu a než se nákladník zastavil, stačil rozbít sedm aut a zranit spoustu lidí. Mezi nimi i má matka a bráška doznali úrazy, ze kterých se léčili dlouhou dobu. Mamka bolestmi páteře trpěla do smrti.

Říša byl se svou rodinou účastníkem další autonehody. Sice se jim moc nestalo, ale auto utrpělo úraz největší. Ze zadu do jejich auta narazilo auto pana doktora.

Také se vymlel v Praze na kole. To už měl své roky a mohl předvídat. Přední kolo mu vjelo do kolejí a už se poroučel. Zlomil si nos a měl obličej, jakoby jeho někdo přejel. Po pohřbu naší mamky šel odprovodit bratrance na vlak, zpět šel zkratkou po kolejích. Chtěl přeskočit strouhu a přes kopřivy neviděl, kam doskočit. Zpětný náraz ho odmrštil zpět do svahu a zlomená ruka byla tu. Je to půl roku a ruka není ani po několika rekonvalescencích v pořádku. Tak bych mohla pokračovat ještě chvíli.

Dnes si myslím, že úrazy, kdy jsem byla u toho, nejsou moje zásluha. Bráška Říša je zkrátka nemehlo. V nejlepším případě smolař, který na sebe nehody přitahuje.